

การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับดีมาก: กรณีศึกษาจังหวัดนครปฐม*

The Management of Village Funds at Very Good Level : A Case Study in Nakhon Pathom Province

^{1*}สุวลังก์ วงศ์สุรวัฒน์, ¹ศิริรัตน์ ชุณหคล้าย และ ²วฤศพร ณัฐรุจิโรจน์
^{1*}Suwalang Wongsurawat, ¹Sirirat Choonhaklai and ²Waruesporn Natrujirote
^{1*,1,2,3}มหาวิทยาลัยมหิดล

^{1*,1,2,3}Mahidol University, Thailand

^{1*}Corresponding Author. Email: suwalang@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับดีมาก กรณีศึกษาจังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาถึงกระบวนการ ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของกองทุนหมู่บ้านฯ ที่มีการบริหารจัดการที่ดีมาก และ 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านฯ ที่จะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและยกระดับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอื่นให้มีประสิทธิภาพ ผ่านการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และสมาชิกของกองทุน ในเขตพื้นที่จังหวัดนครปฐม โดยในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์มาถอดคำสำคัญเพื่อสรุปความหมายของแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนชุมชนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ประสบความสำเร็จมีกระบวนการในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ได้มาซึ่งแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนทั้งสิ้น 4 ด้าน ได้แก่ 1) แนวทางการบริหารจัดการด้านผู้นำ, 2) แนวทางการบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วม, 3) แนวทางการบริหารจัดการด้านการจัดสรรผลประโยชน์ และ 4) แนวทางการบริหารจัดการด้านการเข้าถึงและการตรวจสอบข้อมูลกองทุน ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะสามารถนำไปใช้พัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: การบริหารจัดการกองทุน; กองทุนหมู่บ้าน; แนวทางการบริหาร; นโยบายสาธารณะ

Abstract

Research study about the Management of Village Funds at Very Good Level (A) : A Case Study in Nakhon Pathom Province have research objectives for 1) to study the process, problems and obstacles in the Management of Village Funds at Very Good Level (A) : A Case Study in Nakhon Pathom Province and 2) to present the guidelines for Management of Village Funds at Very Good Level (A) : A Case Study in Nakhon Pathom Province which can be used to develop and enhance the management of village funds and other to be effective through qualitative research in which the researcher uses structured interview form as a tool to collect data with the sample group is a committee of village funds in Nakhon Pathom province. In terms of data analysis, data from the interview form was taken to remove the key words to summarize the meaning of the guidelines for enhance the management of community fund according to the research objectives.

The results of the study showed that the village funds and successful urban communities had an effective management process, resulting in a total of 4 fund management approaches including 1) Leadership Management Guidelines, 2) Participatory Management Guidelines, 3) Management Approach for Benefit Allocation and 4) Access Management and Fund Information Management Guidelines. This approach can be used to improve and enhance the management of village and urban communities to be effective.

Keywords: Fund Management; Village Fund; Management Approach; Public Policy

บทนำ

รัฐบาลได้มีการจัดตั้งนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยได้จัดตั้งกองทุน 1 ล้านบาทขึ้นมาเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุน เพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้ หรือ เพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิการที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหาและการเสริมสร้างศักยภาพ ตลอดจนการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (Legal Rights Protection and Assistance Office to the public, 2017)

การบริหารจัดการชุมชนเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานของชุมชนบรรลุผล ซึ่งชุมชนเองจะต้องมีการบริหารจัดการในการกระจายบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบให้กับคนในชุมชน มีการกำหนดกติกา ข้อบังคับสำหรับการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน โดยมีเงื่อนไขตั้งอยู่บนพื้นฐานทางวัฒนธรรมของสังคม และเป็นระยะเวลากว่า 17 ปี ที่นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ช่วยให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าถึงแหล่งทุนและมีทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านชุมชน เสริมสร้างอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ให้สิทธิและโอกาสแก่ประชาชน ซึ่งในระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีกองทุนหมู่บ้านหลายแห่งที่มีการบริหารจัดการที่ดี และสามารถพัฒนาสู่การเป็นสถาบันการเงินของชุมชนได้ (Wasee, 2007)

ในปี พ.ศ. 2550 รัฐบาลได้ดำเนินการให้กองทุนหมู่บ้านจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ซึ่งปัจจุบันมีกองทุนหมู่บ้านที่มีความพร้อมหลายแห่ง จึงมีฐานะเป็นนิติบุคคลที่มี กฎหมายรับรองฐานะไว้ โดยในปัจจุบันจังหวัดนครปฐมถือได้ว่าเป็นเขตพื้นที่หนึ่ง ซึ่งมีการจัดตั้งและพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต้นแบบ ที่มีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ จากข้อมูลสรุปงานปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของจังหวัดนครปฐมพบว่า จังหวัดนครปฐมมีกองทุนหมู่บ้านทั้งสิ้น 1,001 กองทุน แบ่งเป็น กองทุนหมู่บ้าน 929 กองทุน, กองทุนชุมชนเมือง 66 กองทุน และกองทุนชุมชนทหาร 6 กองทุน โดยสามารถจำแนกการจัดระดับศักยภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานได้เป็น ระดับดีมาก (A) 295 กองทุน, ระดับดี (B) 337 กองทุน, ระดับปานกลาง (C) 212 กองทุน ระดับปรับปรุง (D) 147 กองทุน และกองทุนที่ยังไม่ได้รับการประเมินจัดระดับ 10 กองทุน โดยจากข้อมูลของ (Gender And Development Research Institute, 2016) แสดงในที่นี้ว่ามีโครงการในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ซึ่งได้รับการยกระดับเป็นสถาบันการเงินชุมชนต้นแบบบ้านอ้อมใหญ่ ในปี 2552 ซึ่งเป็นต้นแบบในการสร้างงาน เพิ่มรายได้แก่ระบบเศรษฐกิจให้กับชุมชน และจากข้อมูลของ (Nakhon Pathom Provincial Community Development Department, 2016) แสดงให้เห็นว่ากองทุนหมู่บ้านห้วยผักชี ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม เป็นกองทุนหนึ่งที่ประสบความสำเร็จ ที่มีผลการประเมินการจัดระดับการพัฒนากองทุนหมู่บ้านในระดับดีมาก (A) และมีหลักฐานที่แสดงถึงความสำเร็จต่างๆ ได้แก่ เกียรติบัตร เชิดชูเกียรติ

ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ได้รับโล่รางวัลกองทุนหมู่บ้านที่มีการบริหารจัดการดีเด่นระดับจังหวัด และยังเป็นหมู่บ้านต้นแบบให้กับหมู่บ้านอื่นๆ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอื่นจึงได้ไปทำการศึกษาเพื่อขอคำแนะนำเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนจนถึงปัจจุบัน

จึงทำให้ผู้ศึกษาวิจัยเกิดความสนใจว่ากองทุนหมู่บ้านที่มีการบริหารจัดการในระดับดีมาก (A) ของจังหวัดนครปฐมนั้น มีการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างไร เนื่องโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ถือเป็นพื้นที่หนึ่งซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก โดยมีหลายกองทุนซึ่งได้มีการบริหารจัดการงบประมาณจากโครงการที่มีความน่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความสำคัญของเรื่องน้ำ โดยการจัดทำเครื่องทำน้ำดื่มหยอดเหรียญ และการจัดตั้งโครงการร้านค้าสวัสดิการชุมชน ซึ่งเป็นโครงการที่มีประสิทธิภาพและช่วยให้เกิดการบริหารจัดการเงินทุนอย่างมีระบบ ซึ่งผู้วิจัยจะมีการนำแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในกองทุนระดับดีมาก (A) ของพื้นที่จังหวัดนครปฐม มาเป็นแบบอย่างในด้านการดำเนินงานและบริหารจัดการให้กับกองทุนหมู่บ้านซึ่งยังอยู่ในเกณฑ์การประเมินที่อยู่ในระดับดี (B), ระดับปานกลาง (C) และระดับปรับปรุง (D) ให้สามารถนำแนวทางไปใช้ในการพัฒนาและยกระดับการบริหารจัดการของกองทุนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาถึงกระบวนการ ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีการบริหารจัดการที่ดีมาก
- 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่จะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและยกระดับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอื่นให้มีประสิทธิภาพ

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ใช้วิธีการวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยจะทำการถอดบทเรียนความสำเร็จของกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการ ปัญหา อุปสรรค โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ คือ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และสมาชิกของกองทุน จำนวนกองทุนละ 6 คน จากกองทุนทั้งหมด 6 กองทุน รวมแล้วเป็นจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสิ้น 36 คน แบ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักตามตำแหน่ง ดังนี้

- 1) ประธานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 คน
- 2) รองประธานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 คน
- 3) เற்றுณิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 คน

4) กรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 2 คน

5) สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 คน

โดยมีหลักในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักในส่วนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีความรู้ความเข้าใจในระบบบริการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และเป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตพื้นที่จังหวัดนครปฐม เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นและการเสนอแนะข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่างๆ ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในส่วนของการจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของการแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาถอดคำสำคัญเพื่อสรุปความหมายของแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนชุมชน เพื่อนำมาใช้ในการอธิบายและสรุปผลการศึกษาในขั้นตอนการสุดท้ายของการนำเสนอ

ผลการวิจัย

1) กระบวนการ ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีการบริหารจัดการที่ดีมาก ผลการวิจัย พบว่า

1.1 ผลการศึกษากระบวนการบริหารจัดการด้านผู้นำ ผู้นำกองทุนหมู่บ้าน เป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถ ความเสียสละ เป็นผู้มีความรับผิดชอบในหน้าที่และบทบาทของตนเอง ในการดำเนินงานผู้นำกองทุนจะมีการศึกษาหาความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์อยู่เสมอ นำเสนอแก่สมาชิกและชุมชนให้นำไปใช้ และการสนับสนุนการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการบริหารจัดการกองทุนของบุคลากรของกองทุน ผู้นำของกองทุนต้องเป็นผู้ที่มีความอดทนและเสียสละ มีความโปร่งใส การดำเนินงานของผู้นำกองทุนจะยึดถือคุณธรรมในความเท่าเทียมกันของสิทธิเสรีภาพของสมาชิกกองทุนโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับกองทุนจะใช้เสียงส่วนมากซึ่งเป็นฉันทามติ รวมไปถึงการนำหลักนิติธรรมมาใช้ในการบริหารกองทุนร่วมกับความเมตตาและเอื้ออาทร ซึ่งในการดำเนินงานนั้นจะต้องมีการวางแผนการดำเนินงานของกองทุนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ผ่านขั้นตอนการประชุมที่จัดขึ้นเป็นประจำ โดยจะต้องมีการวิเคราะห์และพัฒนาศักยภาพของการบริหารงาน ด้วยการประเมินผลการดำเนินงานอยู่เสมอ

1.2 ผลการศึกษากระบวนการบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วม ประธานผู้บริหารจัดการกองทุน มีการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ของกองทุนในทุกระดับ มีการเปิดโอกาสให้กลุ่มได้มีสิทธิและส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกองทุนตามหลักประชาธิปไตย และมีการเปิดโอกาสให้ชุมชนสามารถแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการต่างๆ รวมไปถึงการใช้หลักกัลยาณมิตรในการบริหารจัดการกองทุน มีการแบ่งหน้าที่ในการทำงานที่ทำให้หน้าที่รับ

ผิดชอบของแต่ละคนมีความชัดเจน ส่งผลให้กระบวนการบริหารและการทำงานมีประสิทธิภาพมีความสอดคล้องกัน และการจัดให้มีการประชุมสมาชิก โดยในทุกการประชุมจะมีการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเกิดเป็นความรู้ที่ทำให้เกิดการพัฒนาต่อไป

1.3 ผลการศึกษากระบวนการบริหารจัดการด้านการจัดสรรผลประโยชน์ กองทุนมีการบริหารจัดการที่คำนึงถึงการจัดสรรประโยชน์ ตามหลักของความคุ้มค่า ความเป็นธรรมเพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำ รวมไปถึงการมีความเอื้ออาทรแก่ผู้ด้อยโอกาสในสังคม โดยยึดตามหลักวัตถุประสงค์ของกองทุน หลักประชาธิปไตย รวมไปถึงการให้ชุมชนและสมาชิกได้แสดงความคิดเห็นในการกำหนดเป้าหมายของการจัดสรรผลประโยชน์ของส่วนรวมรวมกับการเรียบเรียงความสำคัญของการใช้ทรัพยากรผ่านการประชุมเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน และเพื่อการส่งเสริมการรวมเงินกองทุนให้เป็นหนึ่งเดียว เพื่อให้สมาชิกและชุมชนได้ผลประโยชน์ร่วมกันด้วยวิธีบูรณาการที่ชุมชนสามารถทำร่วมกันได้

1.4 ผลการศึกษากระบวนการบริหารจัดการด้านการเข้าถึงและการตรวจสอบข้อมูลกองทุน กองทุนได้มีการจัดให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายของกองทุน สามารถเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและจัดการ รวมไปถึงการรับทราบผลการดำเนินงาน สถานภาพ เป้าหมาย ทิศทางการบริหารและวัตถุประสงค์ของกองทุน ผ่านการประชุมตามวาระต่างๆ และการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ความชัดเจนตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานจัดการที่ว่าด้วยเรื่องความโปร่งใส ทำให้มีการตอบสนองความต้องการในการทำงานได้เป็นอย่างดี กองทุนมีการดำเนินงานโดยให้ชุมชนเป็นฐานในการปฏิบัติงาน ด้วยการจัดตั้งสำนักงานขึ้นในพื้นที่ชุมชน รวมไปถึงการดำเนินงานในด้านระบบเอกสารที่มีความสำคัญในเรื่องของความถูกต้องของข้อมูล การเป็นปัจจุบัน ระบบการจัดเก็บเอกสารที่มีความชัดเจน ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีความเป็นปัจจุบัน

1.5 ปัญหา อุปสรรค ในการบริหารงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.5.1 ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการบริหารจัดการด้านผู้นำ คือ การที่กองทุนขาดผู้สืบทอดการทำงานด้านการบริหารจัดการกองทุน โดยเป็นปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในทุกตำแหน่งที่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการ สาเหตุหนึ่งเกิดขึ้นจากการขาดความสนใจของคนรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาทำหน้าที่สืบทอดตำแหน่ง

1.5.2 ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วม คือ ปัญหาการขาดความสนใจและไม่ให้ความสำคัญที่มากพอของสมาชิกในการทำความเข้าใจถึงเจตนา วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่ส่งผลให้คณะกรรมการจะต้องใช้การประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น

1.5.3 ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการบริหารจัดการด้านการเข้าถึงและการตรวจสอบข้อมูลกองทุน เนื่องจากความพร้อมของคณะผู้บริหารจัดการกองทุนยังไม่เพียงพอที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกทั้งหมดได้

2) แนวทางการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่จะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและยกระดับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอื่นให้มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยพบว่า

2.1 แนวทางการบริหารจัดการด้านผู้นำ คือ แนวทางบริหารจัดการกองทุนโดยผ่านการดำเนินงานของผู้นำ และคณะกรรมการกองทุน รวมไปถึงการมีความสามารถและใส่ใจในหลักของการบริหารจัดการ พัฒนาส่งเสริมความรู้ความสามารถในบุคคล ที่ครอบคลุมไปถึงหลักของการบริหารทรัพยากรบุคคล

2.2 แนวทางการบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วม คือ แนวทางบริหารจัดการกองทุนโดยให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของกองทุนในทุกระดับ เพื่อสร้างความเชื่อมโยงในการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ

2.3 แนวทางการบริหารจัดการด้านการจัดสรรผลประโยชน์ คือ แนวทางบริหารจัดการที่มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน โดยผู้นำ คณะกรรมการ และสมาชิกของกองทุนได้มีความเห็นการจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุนร่วมกัน

2.4 แนวทางการบริหารจัดการด้านการเข้าถึงและการตรวจสอบข้อมูลกองทุน คือ แนวทางการที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายของกองทุน สามารถที่จะเข้าถึงข้อมูลการบริหารจัดการ ผลการดำเนินงาน สถานภาพเป้าหมายและแผนการดำเนินงานของกองทุน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาทำให้ผู้วิจัยพบว่าได้มาซึ่งแนวทางการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านทั้ง 4 ด้าน โดยมีความสอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวงมหาดไทยในแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุน หลักการบริหารจัดการที่ดีและจากการศึกษาวิจัยของ Natchapakprathompop (2015) ประกอบไปด้วยหลักแนวทางดังนี้

1) แนวทางการบริหารจัดการด้านผู้นำ คือ แนวทางบริหารจัดการกองทุนโดยผ่านการดำเนินงานของผู้นำ และคณะกรรมการกองทุน รวมไปถึงการมีความสามารถและใส่ใจในหลักของการบริหารจัดการ พัฒนาส่งเสริมความรู้ความสามารถในบุคคล ที่ครอบคลุมไปถึงหลักของการบริหารทรัพยากรบุคคล ประกอบไปด้วยหลักการดังต่อไปนี้ 1.1 คณะกรรมการจำเป็นที่จะต้องเป็นบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติที่เหมาะสม, 1.2 การปฏิบัติตามหลักของการบริหารจัดการด้วยความเป็นถูกต้องและเป็นธรรม และ 1.3 มีการวางแผนการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนากองทุน

2) แนวทางการบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วม คือ แนวทางบริหารจัดการกองทุนโดยให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของกองทุนในทุกระดับ เพื่อสร้างความเชื่อมโยงในการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วยหลักการดังต่อไปนี้ 2.1 การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนเพื่อให้เกิด

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ, 2.2 การมีส่วนร่วมที่มีความสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง และทั่วถึง และ 2.3 การประชาสัมพันธ์และการสื่อสารและการนำหลักกลยุธนาิตรมาใช้

3) แนวทางการบริหารจัดการด้านการจัดสรรผลประโยชน์ คือ แนวทางการบริหารจัดการที่มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน โดยผู้นำ คณะกรรมการ และสมาชิกของกองทุนได้มีความเห็นการจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุนร่วมกัน ประกอบไปด้วยหลักการดังต่อไปนี้ 3.1 การส่งเสริมการรวมเงินของกองทุนให้เป็นหนึ่งเดียวโดยยึดหลักการบูรณาการเป็นสำคัญ, 3.2 การจัดสรรผลประโยชน์ที่เหมาะสม คุ่มค่า เพื่อประโยชน์สูงสุด และ 3.3 พัฒนาเงินทุนอย่างเป็นธรรม เท่าเทียม และมีสวัสดิการเพื่อดูแลชุมชน

4) แนวทางการบริหารจัดการด้านการเข้าถึงและการตรวจสอบข้อมูลกองทุน คือ แนวทางการที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายของกองทุน สามารถที่จะเข้าถึงข้อมูลการบริหารจัดการ ผลการดำเนินงาน สถานภาพ เป้าหมายและแผนการดำเนินงานของกองทุน ประกอบไปด้วยหลักการดังต่อไปนี้ 4.1 การบริหารจัดการที่ยึดถือหลักประชาธิปไตย โปร่งใส ชัดเจน และ 4.2 การเข้าถึงข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้และการสร้างระบบการจัดเก็บข้อมูลที่ทันสมัย ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน

โดยสรุป กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกองทุนที่สามารถสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ชุมชนนั้นๆ ได้ หากได้มีการนำเอาหลักการบริหารจัดการกองทุนที่ดีมาใช้ รวมไปถึงการที่กองทุนมีผู้นำที่เหมาะสม มีความรู้ความสามารถ และการได้รับความร่วมมือจากสมาชิกและชุมชน สิ่งทั้งหมดนี้จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินงานบริหารจัดการของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถบรรลุเป้าหมายและจุประสงค์ที่วางเอาไว้ได้ และจากการศึกษาวิจัย ทำให้ได้มาซึ่งแนวทางการบริหารจัดการใน 4 กระบวนการ ได้แก่ แนวทางการบริหารจัดการด้านผู้นำ, แนวทางการบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วม, แนวทางการบริหารจัดการด้านการจัดสรรผลประโยชน์ และแนวทางการบริหารจัดการด้านการเข้าถึงและการตรวจสอบข้อมูลกองทุน ซึ่งหากได้มีการนำไปใช้เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอื่น แนวคิดที่ได้จากการศึกษานี้จะสามารถช่วยสร้างแนวทางในการบริหารที่ประสบความสำเร็จได้ต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต้องมีการจัดวางนโยบายสำหรับการสืบทอดตำแหน่งทางการบริหารที่เหมาะสมและมีความชัดเจน เป็นรูปธรรม ที่ทุกๆ กองทุนสามารถนำไปปฏิบัติตามได้อย่างสอดคล้องและมีประสิทธิภาพ อย่างเช่นการจัดตั้งให้มีกรอบกำหนดเวลาหรือวาระในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการที่ชัดเจน การตั้งนโยบายในการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรในระดับต่างๆ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1.1 ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้านทำการวางแผนการจัดสรรอัตราค่าจ้างที่เหมาะสมกับภาระงานที่มีในปัจจุบัน ให้บุคลากรในแต่ละตำแหน่งมีภาระหน้าที่รับผิดชอบที่ตรงกับรูปแบบและบริบทในการปฏิบัติงานในหน้าที่จริงของแต่ละพื้นที่มากที่สุด และกำหนดระเบียบนโยบายการดำเนินงานในเรื่องของการกำหนดกรอบระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการ

1.1.2 นำเสนอแผนการจัดสรรอัตราบุคลากรโดยประธานกองทุนเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เสนอแก่หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการปกครองพื้นที่ชุมชนนั้น อย่างเช่น เทศบาล อำเภอ หรือตำบล เพื่อพิจารณาให้มีการจัดสรรจำนวนบุคลากรให้มีความเหมาะสมกับงาน และเพื่อให้เกิดระเบียบ นโยบายในการบริหารจัดการกองทุนที่สนับสนุนการสืบทอดตำแหน่งทางการบริหารที่เหมาะสมและมีความชัดเจน

1.1.3 คณะกรรมการควรจะต้องมีการจัดการประชุมระดับผู้บริหารกองทุนเพื่อตัดสินใจวางแผนการดำเนินงาน คัดเลือก สรรหาบุคลากรผู้ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการ วัตถุประสงค์ทิศทางการบริหารจัดการกองทุนตามแผนยุทธศาสตร์ที่กองทุนตั้งเป้าหมายเอาไว้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนอัตราค่าจ้างบุคลากรให้สามารถดำเนินการตามภารกิจของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้สำเร็จลุล่วงเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต้องมีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์และการสื่อสารข้อมูลของกองทุนให้มีความชัดเจน เช่น เกี่ยวกับการจัดการประชุมของคณะกรรมการและสมาชิก โดยคณะกรรมการบริหารกองทุนเป็นผู้วางแผนกำหนดการออกประชาสัมพันธ์ในแต่ละปี เดือน หรือตามวาระและสถานการณ์สำคัญ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.2.1 คณะกรรมการจำเป็นจะต้องมีการกำหนดกรอบของการสื่อสารประชาสัมพันธ์เอาไว้ในวาระตามนโยบาย เริ่มจากการสำรวจความต้องการและความคิดเห็นของสมาชิกและชุมชนว่าสมาชิกและชุมชนในบริบทของกองทุนหมู่บ้านมีความต้องการที่จะเรียนรู้ ศึกษา และทำความเข้าใจข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับกองทุนในประเด็นสำคัญใดบ้าง ซึ่งจะทำให้คณะกรรมการสามารถทราบได้ถึงระดับความเข้าใจข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนของสมาชิกและชุมชนว่าสมาชิกมีความรู้ในเรื่องใดมาก ความเข้าใจในเรื่องใดที่น้อย

1.2.2 คณะกรรมการกองทุนจัดการประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนเพื่อจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลที่จะใช้ในการประชาสัมพันธ์ โดยการเริ่มจากข้อมูลที่สมาชิกและชุมชนยังขาดความเข้าใจที่ชัดเจน ควบคู่ไปกับการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสารของกองทุนที่เป็นข้อมูลใหม่ตามสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป

1.2.3 และการประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่างๆ โดยคณะกรรมการกองทุนเป็นผู้ดำเนินงาน ซึ่งเป็นการประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่สมาชิกและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจดีแล้วเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจในข้อมูลที่ต่อเนื่องเป็นกระบวนการ โดยผลของการดำเนินนโยบายที่คณะกรรมการบริหารกองทุนเป็นผู้จัดทำนี้จะช่วยไปสนับสนุนให้กองทุนสามารถมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพที่ดีได้มากยิ่งขึ้น

1.3 ต้องมีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรและสมาชิกกองทุนให้มีความชัดเจน เหมาะสม และมีการกำหนดวิธีการวัดผลการดำเนินงานในด้านการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้คณะกรรมการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถที่จะตรวจสอบ ปรับปรุง และพัฒนาระบบการบริหารจัดการพัฒนาบุคลากรตามนโยบายที่กองทุนได้วางเอาไว้ได้ โดยจัดให้มีการเสนอแผนพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสมกับบริบทของกองทุนผ่านการประชุมคณะกรรมการ โดยพิจารณาคุณสมบัติและแนวทางในการพัฒนาบุคลากร โดยให้มีความสอดคล้องกับแผนนโยบายและยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาชุมชนของประเทศและยุทธศาสตร์ชาติ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาศักยภาพในด้านการบริหารจัดการของบุคลากรในระดับการปฏิบัติงานต่างๆ ตามบทบาทหน้าที่ ซึ่งตนเองเป็นผู้รับผิดชอบ และสรุปขึ้นเป็นแผนสำหรับการพัฒนาบุคลากรกับสมาชิก รวมไปถึงกำหนดหลักเกณฑ์ในการวัดผลที่ชัดเจนเหมาะสม กำหนดขึ้นเป็นตัวชี้วัดที่สามารถวัดผลการดำเนินงานได้จริง โดยมีคณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนเป็นผู้เขียนหลักนโยบายและนำไปใช้พิจารณา ร่วมกับการกำหนดงบประมาณที่กองทุนจะต้องใช้ในการพัฒนาบุคลากร ทั้งในส่วนของกรอบรวม ศึกษาดูงาน เพื่อให้บุคลากรของกองทุนมีความรู้ ความสามารถ และศักยภาพในการบริหารและปฏิบัติงานที่สามารถช่วยสนับสนุนให้กองทุนมีการพัฒนาการดำเนินงานที่ดีขึ้นได้

2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ผู้นำ คณะกรรมการ และบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับ รวมไปถึงชุมชน ควรจะต้องมีการตระหนักถึงความสำคัญของการวางตำแหน่งผู้สืบทอดการดำเนินงาน ทั้งในส่วนของผู้นำและคณะกรรมการ ที่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการกองทุน รวมไปถึงบุคลากรที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานของกองทุนมีความต่อเนื่อง ด้วยการสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ให้คนรุ่นใหม่ได้เป็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของกองทุนที่มีต่อชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ และการสร้างจิตสำนึกที่เป็นจิตอาสาให้กับคนในชุมชนผ่านการจัดสรรผลประโยชน์และสวัสดิการต่างๆ

2.2 สนับสนุนให้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลของกองทุนในด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกและคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ ในเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ทิศทางการดำเนินงานของกองทุน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพของโครงการ รวมไปถึงการสื่อสารในช่องทางต่างๆ ที่มีความทันสมัยอย่างต่อเนื่อง ด้วยข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน และสามารถเข้าถึงได้ง่าย เพื่อให้เกิดการสร้างความรู้สึกของการเป็นส่วนหนึ่งของกองทุนให้เกิดแก่บุคคลในชุมชน

2.3 กองทุนควรที่จะต้องจัดให้มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทั้งผู้ที่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการ สมาชิก และผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ ให้มีศักยภาพในการรับมือและใช้งานเทคโนโลยีให้มากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการยกระดับฐานการปฏิบัติงานของกองทุนในชุมชนให้สามารถรองรับเทคโนโลยีและความต้องการของคนในชุมชนที่มากขึ้นตามยุคสมัยและเพียงพอต่อการตอบสนองความต้องการของชุมชนได้

3) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการทำการศึกษถึงการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีการบริหารจัดการที่ดีในบริบทที่มีความกว้างมากยิ่งขึ้น อย่างเช่นในระดับของภูมิภาคและระดับประเทศ เพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบของข้อมูลที่มีความหลากหลายตามบริบทที่แตกต่างกันของแต่ละชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการที่มีความบูรณาการที่มากยิ่งขึ้น

3.2 การพัฒนาและต่อยอดงานวิจัยชิ้นนี้ด้วยการนำแนวทางการบริหารจัดการที่ผู้วิจัยได้ค้นพบจากการศึกษาไปใช้ในการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอื่น ที่มีผลการบริหารจัดการในระดับที่น้อยกว่า ซึ่งจะทำให้เห็นถึงผลของการพัฒนาและประสิทธิภาพของแนวทางได้อย่างแท้จริง

References

- Gender and Development Research Institute. (2016). *Om Yai Village Fund, Moo 8*. Retrieved November 3, 2018, from <http://2559.gdrif.org/articles/4462>
- Legal Rights Protection and Assistance Office to the public. (2017). *Law and regulation manual relating to village and community fund operations (Revised version 2017)*. Bangkok: Veterans Organization.
- Nakhon Pathom Provincial Community Development Department. (2016). *Master of Information Management Village for Life Quality Development 2015*. Retrieved November 12, 2018, from <https://drive.google.com/file/d/0B5kCGEn1zGOZ1FNSHphMGZZSTg/view>
- Natchapakprathompop C.. (2015). Sustainable Village and Urban Fund Management: A Case Study of Phetchabun Province. *Modern Management Journal*, 13(2), 93-101
- Wasee P.. (2007). *Sufficiency economy and civil society - Ways to revive the social economy*. Bangkok: Mho Chaw Ban.